

Pregled razstav v šolskem letu 2014/15

Lansko šolsko leto smo v Zavodu obeležili kot leto spomina, saj smo se spominjali 100 let začetka prve in 70 let konca druge svetovne vojne, ko je tudi naš zavod občutil kruto usodo obeh svetovnih spopadov ter bridko izkušnjo totalitarizmov prejšnjega stoletja. Preko različnih projektov smo želeli poglobiti zgodovinski spomin, zato da se kaj podobnega v prihodnosti ne bi več ponovilo. Poleg tega smo želeli razmisliti o vlogi in pomenu spomina pri oblikovanju človekove osebne in skupnostne identitete, pri čemer ima zagotovo posebno vlogo prav umetnost. Umetniška dela pričajo o preteklih obdobjih, nam kažejo podobe drugih svetov in nas povezujejo z drugimi časi, kulturami ter ustvarjajo prostor srečevanja z drugimi in Drugim.

Pogled na preteklo razstavno sezono seveda v ospredje postavlja dva večja projekta: prenovu Galerije Staneta Kregarja in postavitev velike likovne razstave »O čem razmišljaš, Antigona?«. Poleg tega pa se je preko leta zvrstilo več razstav v različnih likovnih izrazih, slogovnih potezah in tematikah, pa tudi avtorjev različnih generacij – od že pokojnih pa vse do mladostnih ustvarjalnih iskanj naših dijakov.

Razstava ob odprtju prenovljene Kregarjeve galerije

Slikarstvo Staneta Kregarja v umetnostni zgodovini pogosto interpretiramo z glasbenimi prisposodobami in njegove likovne podobe kot barvne simfonije, v katerih nam približuje daljave nevidnega sveta, nedoumljive in neulovljive Neskončnosti. Hvaležni smo, da smo lahko v okviru praznovanj ob godu našega zavetnika 26. novembra lani ob bogatem kulturnem programu odprli prenovljeno Galerijo Staneta Kregarja, ki obsega največjo zbirko Kregarjevih del in je nastala na osnovi poklonjenih del slikarjevih dedičev ob ponovni ustanovitvi zavoda l. 1993. Ob velikih gradbenih delih in novostih v preteklem letu, kot sta nova stavba OŠ Alojzija Šuštarja in ustanovitev nove enote Vrtca Dobrega pastirja, se zdi zaključek prenove Kregarjeve galerije verjetno majhna stvar. A če se ozremo nanjo z vidika poslanstva Zavoda, kjer v skrbi za celovito osebno rast posameznika poleg vzgoje in izobraževanja namenjamo posebno skrb tudi kulturnim dejavnostim, je dejstvo, da imamo v naši ustanovi tako imenitno likovno zbirko, velikega pomena – tako za spoštovanje kulturnega in umetniškega izročila kot za odkrivanje umetniške nadarjenosti med mladimi. V Kregarjevem atriju smo ob tej priliki postavili manjšo priložnostno razstavo sakralnih del, s katero smo želeli naglasiti, da je v prenovljeni galerijski postavitvi poseben del namenjen predstavitvi raznolikega in bogatega Kregarjevega sakralnega opusa, med drugim so od sedaj naprej na ogled tudi izvorni osnutki za vitraje in knjižne ilustracije. V vse razstavne prostore smo umestili tudi dokumentarne plakate, ki spremljajo postavitev ter pedagoško usmerjajo obiskovalca, v pripravi pa je tudi tiskani vodnik po Kregarjevi galeriji.

»O čem razmišljaš, Antigona?«

Osrednjo razstavo preteklega leta »O čem razmišljaš, Antigona?« smo pripravili v sodelovanju s civilnodružbeno pobudo Resnica in sočutje, na njej pa je sodelovalo 26 znanih slovenskih likovnih umetnikov. Dvodelna razstava, kateri je osnovni ton dalo naslovno vprašanje slike Staneta Kregarja iz leta 1971, je skušala na likovni način prestreči in dokumentirati odmeve »prapoka«, ki ga v novejši slovenski zgodovini predstavlja čas med drugo svetovno vojno, predvsem pa čas neposredno po njej. Prvi del je bil predstavljen v zaporniških celicah nekdanje UDB-e na Beethovnovi 3 v Ljubljani (21.–27. januarja), drugi pa v Zavodu sv. Stanislava (med 12. februarjem in 10. aprilom), saj je bilo tu med drugo svetovno vojno najprej nacistično zbirno taborišče za izgon Slovencev, takoj po njej pa koncentracijsko taborišče za uničevanje nasprotnikov komunizma.

Nagovarjajoč uvod v odprtje razstave je pripravil Lado Jakša s pretresljivo multivizijo na podlagi razstavljenih likovnih del in glasbeno improvizacijo, nato pa je zbrane pozdravil mag. Gregor Celestina, ki je predstavil usodo zavoda v usodno zaznamovanih časih preteklega stoletja, naglasil, zakaj je razstava v prostorih zavoda in pri tem poudaril, da *»so v zvestobi preživeto trpljenje in iz ljubezni darovana življenja postala seme upanja in blagoslov za Zavod in za narod. Iz spoštovanja njihove daritve se dviga možnost osvobojenja, osvoboditve od krivde in pogleda v novo življenje, ki klije. Bratje in sestre naju vabijo, da se kot prvi kristjani, ki se niso ustavljali ob režiserjih Kristusovega križa, tudi midva k dogodkom slovenskega velikega petka ne vračava več z grenkobo, maščevalnostjo, sovraštvom in nasiljem, ampak s spominom na odrešenje: na odrešenje tistih, ki so želeli iz svoje žrtve narediti dar, in tistih, ki se jim po tem daru odpirajo vrata Vstajenja. To je najina naloga.«* Zahvalil se je vsem umetnikom za dragocen ustvarjalni prispevek, da nas preko likovnih podob vabijo k poglobitvi zgodovinskega spomina, da bi še odločneje zaživel iz darovane žrtve naših očetov.

Dr. Jožef Muhovič, ki je bil skupaj z Jiřijem Kořico, Matejem Metlikovičem in Jořetom Bartoljem član strokovnega odbora civilnodružbene pobude Resnica in sočutje pri postavitvi razstave, je predstavil zasnovu in namen te velike razstave; izpostavil je, da *»namreč umetniška dela zmorejo tudi iz »plesni« zla sintetizirati »penicilin« samozavedanja in neke posebne samo-zavesti, ki nastane, ko lahko eksistencialno preizkušani in »stisnjeni človek« s pomočjo oblik, ki jih likovni ustvarjalec proizvede, »v drugem branju« tako rekoč, doživljajsko in čustveno sprejme svojo življenjsko realnost in ji skozi sliko, skulpturo ali instalacijo odkrito ... pogleda v oči. Končno brez »sence na duši«, kot bi dejal pesnik Janez Bernik. To pa ni majhna stvar.«*

Z arijo iz Bachovega Matejevega pasijona (Erbarme dich Gott) so odprtje obogatili profesorji zavodske glasbene šole – sopranistka Barbara Tišler, čembalistka Vlasta Doležal Rus in violinist Drago Arko; izbrana arija je v pasijonu na mestu, ko se Peter pokesa in razjoka, ker že tretjič zataji Jezusa in prosi: *»Usmili se me, moj Bog, zavoljo mojih solza. Ozri se name, glej, moje srce in oči bridko jokajo tu pred teboj.«*

Ob koncu je dr. Tomaž Erzar spregovoril še o poslanstvu civilnodružbene pobude Resnica in sočutje, ki želi po sedemdesetih letih vzpostaviti proces dokončnega slovesa od druge svetovne vojne ter z njo povezane državljanske vojne in povojnega nasilja ter odpreti prostor svobodnega, varnega in iskrenega medosebnega življenja.

Evgenija Jarc: »Letni časi«

Ob začetku novega šolskega leta ter ob odprtju novih prostorov Osnovne šole Alojzija Šuštarja in Vrtca Dobrega pastirja smo postavili slikarsko razstavo »Letni časi« Evgenije Jarc. O slikarki in njenem delu je spregovoril likovni kritik in umetnostni zgodovinar dr. Lev Menaše, razstavo pa je odprla ravnateljica OŠ Alojzija Šuštarja dr. Marina Rugelj; cikel slik manjših formatov je bil na ogled tudi v avli nove stavbe OŠ Alojzija Šuštarja.

Evgenijo Jarc poznamo ne le kot slikarko, temveč tudi kot ilustratorko zgodb za otroke in »pisalko« ikon. V zgodnjem obdobju so njeno slikarstvo zaznamovale krajinske slike, motivi dreves in raziskovanje bogatih barvnih nanosov, kasneje pa se je začela ukvarjati s problemom brezprostornih ozadij, ki ustvarjajo predvsem raznolika razpoloženja (npr. v ciklu *Zlate žene*, v katerem je na sodoben način predstavila portrete svetopisemskih žena, in ciklu *Peskovnik*, ki bi ga lahko označili kot barvite razpoloženske impresije). Na razstavi v zavodu se je predstavila s ciklom *Letni časi*, kjer so figure sicer postavljene v brezprostorje, vendar v njenem primeru ta označba zaznamuje samo odsotnost tradicionalnega tridimenzionalnega fizičnega, ne pa tudi duhovnega prostora: z bogatim barvnim okoljem lahko slikarka zaznamuje letne čase, predvsem pa različno razpoloženje ter s kontrasti hladnih in toplih barv tako vodi gledalca po raznolikosti svojih svetov.

Pregledna razstava Ex tempora Šentvid

V našem zavodu že vrsto let sodelujemo z likovno sekcijo KUD Šentvid in vsako leto ob junijskem »Šentviškem tednu« gostimo njihovo razstavo v Meršolovem atriju. Tokrat pa smo izjemoma pripravili razstavo v oktobru, in sicer v Kregarjevem atriju, ki omogoča, da so organizatorji ob jubileju na ogled postavili pregled 20 let šentviškega EX TEMPORA. Gospa Dana Sovre, duša in srce tega projekta, je predstavila težke začetke, ko so poskušali prikazati likovno ustvarjalnost tistih, ki poleg vseh drugih obveznosti vsakdanjega življenja želijo slikati, saj v Šentvidu ni bilo nobenega večjega prostora za predstavitev likovnih del. Zahvalila se je vsem ustvarjalcem, ki jih je vodila ljubezen do amaterskega slikarstva, da so lahko pred 20 leti organizirali šentviški EX TEMPORA, ustanovili likovno sekcijo ter se vključili v KUD Šentvid. Po nekaj letih so Rokodelski dom začeli prenavljati in ponovno so ostali brez razstavnega prostora; tedaj jim je na pomoč priskočil naš zavod in od tedaj dalje se vsako leto predstavi okrog 40 slikarjev, ki v različnih tehnikah, slogovnih potezah in motivih ustvarjajo na izbrano temo EX TEMPORA.

Fotografska razstava Petra Nagliča

V okviru »Leta spomina« smo obeležili tudi 100-letnico začetka 1. svetovne vojne, saj je le-ta močno posegla v zgodnja leta delovanja Zavoda. Leta 1913 je prva generacija gojencev opravila maturo v slovenskem jeziku, že naslednje leto pa se je začela vojna: prostori zavoda

so postali bolnišnica za vojne ranjence, starejši dijaki pa so bili poslani na fronto. V okviru praznovanj ob godu sv. Stanislava smo zato odprli fotografsko razstavo Petra Nagliča »Podobe 1. svetovne vojne v Ljubljani«, ki smo jo pripravili v sodelovanju z Mestnim muzejem iz Ljubljane in Slovenskim etnografskim muzejem; razstavo je odprl direktor Zavoda dr. Roman Globokar, z občuteno in glasbeno dovršeno interpretacijo pa je večer obarvala vokalna skupina Ingenium Ensemble.

Poleg fotografij je bil v vitrinah predstavljen majhen del osebnih predmetov Petra Nagliča, in sicer s treh področij, ki so ga v njegovem življenju ustvarjalno najbolj zaznamovala: družinsko ščetarsko podjetje mu je zagotavljalo solidno eksistenco, fotografija predstavlja njegovo največje osebno poslanstvo, tretje področje pa predstavljajo njegovi spomini z romanj od blizu in daleč, na katerih je bogatil svoje duhovno obzorje. Razstava je nastala predvsem po zaslugi avtorjevega vnuka gospoda Matjaža Šporarja, ki je z občudovanja vredno osebno zavzetostjo, hvaležnostjo in zavedanjem pomena izjemne dediščine predstavil svojega deda in njegovo delo.

Jože Svetina, slikarska razstava

Ob začetku novega koledarskega leta smo odprli *retrospektivno slikarsko razstavo* Jožeta Svetine, doma sicer iz Šmartna pod Šmarno goro, ki pa že dolga leta ustvarja in živi v Zavodnju nad Šoštanjem. Avtorja in njegova dela je predstavila umetnostna zgodovinarica Katja Anželak, alumna Škofijske klasične gimnazije, program ob odprtju pa je s svojo živahno besedo in dobrohotno naklonjenostjo povezoval radijski voditelj Jure Sešek. Svetina s svojimi umetniškimi deli in več kot 250 samostojnimi in skupinskimi razstavami ohranja izročilo slovenske zemlje. Svoja popotovanja po Sloveniji in navezanost na naravo je zaznamoval na številnih platnih, steklu, risbah ... Katja Anželak se je o svojem rojaku in njegovem širokem ustvarjalnem opusu zato spraševala: »Kdo je Jože Svetina? Sovaščan? Samouk? Barvni mojster? Avtor drobljancev? Iskren likovni ustvarjalec? Sposoben na tisoč in en način zajeti skrivnostna sporočila narave? Človek s posebnim čutom za otroke? Človek, ki mu grejo zasluge, da stavbna dediščina našega podeželja živi vsaj še na njegovih platnih? Človek, katerega delo hranijo trije predsedniki ZDA? Ustanovitelj Male Napotnikove kolonije? Slikar, ki ustvarja iz srca in nagovarja srca? Poteza čopiča žareče rdeče barve? Vzornik? Jože Svetina je vse to!« Predstavitev je povzela z željo, da bi Svetinove slike, izžarevajoče čisto poseben svet, dale tudi škofijcem energijo za njihovo ustvarjanje in prebudile še kakšen talent.

Matjaž Brojan: Stiški rokopisi

Na dolgih zavodskih hodnikih pa smo gostili čisto posebno *razstavo Stiških rokopisov* gospoda Matjaža Brojana, dolgoletnega novinarja, upokojenega sodelavca Radia Slovenije, prejemnika Steletovega priznanja ter neutrudnega zbiratelja in ohranjevalca slovenske kulturne dediščine (pripravil je že 46 razstav in izdal več kot deset knjig), sicer po izobrazbi profesorja slovenščine, ki svojo strast do jezika, zgodovine in zapuščine naših prednikov zadnji dve desetletji združuje tudi z rezbarstvom. Stiški rokopis iz leta 1428, ki je nastal v cistercijanskem samostanu v Stični, je vrezal na 140 cm dolge in od 40 do 80 cm široke lipove

plošče. Ob ogledu razstave smo občudovali avtorjevo natančnost in potrpežljivost, kako je s posebnimi rezbarskimi noži in čisto majhnimi dleti korak za korakom, torej od črke do črke, vrezoval besede molitev; z železovim oksidom, ki ga je na koncu nanesel na plošče, pa je poustvaril rumenkasti videz rokopisnih strani. V pogovoru z njim pa smo spoznali široko razgledanega sogovornika, neutrudnega ustvarjalca na raznolikih kulturnih področjih, predanega občudovalca in ohranjevalca kulturne dediščine ter vztrajnega iskalca Lepote. O svojem delu je dejal: *»Skozi dleto in z ljubeznijo do vsega starega se mi izgrajuje nek poseben svet, ki je samo moj. /.../ Pri rezbarjenju ne gre le za prenos črk s papirja v les, ampak predvsem za modrost teh starih del, ki jih hkrati, ko rezbarim, pretapljam tudi vase. Z raziskavami teh spomenikov sem tako denimo spoznal, kako so živeli in razmišljali naši predniki.«*

Silva Karim: Gnezdenje linij

Silvo Karim poznamo kot zanimivo ustvarjalko na raznolikih likovnih področjih, saj se ukvarja z grafičnim oblikovanjem, slikarstvom, grafiko, ilustracijo in unikatnim oblikovanjem v keramiki, poleg tega pa je tudi ustvarjalna pedagoginja in predavateljica. Z možem Azadom Karimom (priznanim akad. slikarjem in grafikom) sta si dom in atelje uredila v Ajdovščini – in prav pri Karimovih se je porodila ideja in izoblikoval koncept za poznano kolonijo Umetniki za Karitas. Za predstavitev v Kregarjevem atriju je Silva Karim pod metaforičnim naslovom *»Gnezdenje linij«* zbrala slikarska dela in keramiko iz svojega ustvarjalnega opusa zadnjih nekaj let. Kot da je s svojimi deli spletla slikarsko gnezdo, varno naročje za svoje »drzne ptice sanj« in hrepenenj, a hkrati tudi »plašne ptice nemoči« in spraševanj. Za izhodišče svojega ustvarjalnega procesa je izbrala linijo. Risbo je v svojem reducirajočem likovnem procesu vedno znova pripeljala do njenega začetka, do osnovnih linij, potez, s tem pa tudi do izvora njene metaforičnosti in simbolike. Njeno likovno povabilo nas tako preko konkretnega, predmetnega, materialnega vodi v drug svet – in tako obzorje ni več samo meja med zemljo in nebom, temveč razpira snovni svet v duhovno, drevesa ne koreninijo več zgolj v tuzemskih plasteh, ampak nam pričajo o nekih drugih koreninah in zato tudi ptica lahko splete svoje gnezdo iz naročja svetlobe in pesmi.

Fotografska razstava Nike Curk

Maturantka Nika Curk je v zavodu pripravila že drugo samostojno *fotografsko razstavo* pod naslovom *»Grevna na kavo«*. Osnovno vodilo zanjo je bilo zbiranje računov vseh kavic, ki jih je avtorica naročila v različnih lokalih in z različnimi ljudmi v obdobju enega leta. Računi, ki predstavljajo viden in otipljiv spomin na ta srečanja, so dopolnjeni s fotografijami, posnetimi v istem času, v istih krajih in nekateri celo v istih lokalih: doma v Sloveniji, v Srbiji in Bolgariji, v Firencah, Londonu in Parizu. Skupaj ustvarjajo zgodbo sproščenih in družabnih trenutkov, ujetih v prenatrpanem svetu, v katerem živimo. Ob razstavi je zapisala:

»Če želim s prijateljem deliti svoje skrbi, pomisleke in prigode ali pa slišati njegove, ga povabim: "Grevna na kavo" ali vsaj "nujno rabim kavo". Kava je ritual. Kava je d o g o d e k. In k dogodku spada marsikaj. Več kot le skodelica z vsebino, za katero dobiš račun. Zraven sodi

pogovor, ki smo ga v razburkanem in novodobnem svetu deležni vedno manj. Potrebujemo pogovore, kot potrebujemo zgodbe. Potrebujemo sogovornika, da ga lahko pogledamo v oči in se mu nasmehujemo. Pomemben pa je tudi prostor. Zaradi prostora, v katerem smo sedeli, njegovega vonja in okusa kave, si zgodbo, ki jo je pripovedoval sogovornik, lahko priključimo nazaj v spomin. Povabilo "Grega na kavo" pomeni tudi pričakovanje nove – najine zgodbe.«

Katarina Bartolj: Juditina zgodba

Katarina Bartolj se je že v lanskem šolskem letu zelo uspešno preizkusila v izdelavi malih grafik v tehniki linoreza in pripravila zanimivo razstavo »*Koledar starodavnih kultur*«. Letos je želela svoje ustvarjalno delo razširiti z izdelavo inkunabule. Katarino je posebej navdihnila svetopisemska *zgodba o Juditi*, pogumni judovski vdovi, ki je rešila svoje ljudstvo pred asirskim uničenjem in je tako postala svojemu ljudstvu in njegovim voditeljem simbol poguma in trdne vere ter zaupanja v božjo pomoč. Za razstavo je Katarina pripravila dve različici – barvno in nebarvno vezano inkunabulo, za boljšo predstavitev pa je bila na ogled tudi inkunabula po posameznih grafičnih listih.

Poleg občudovanja vrednega obvladanja linorezne tehnike, natančne risbe tako na miniaturnih slikah kot bordurah ter preciznega nanašanja barv in zlatih lističev na kolorirani različici je Katarina pokazala tudi umetniško občutljivost za izbor ikonografskih motivov – in samo želimo ji lahko, da bi tudi v prihodnje tako predano (kot njena svetopisemska izbranka) iskala in utirala svojo pot ... morda tudi po pobočjih slikarskega Parnasa.

Razstava likovne šole

Ob zaključku šolskega leta smo že tradicionalno postavili na ogled likovna dela dijakov Škofijske klasične gimnazije, ki so preko leta sodelovali v Likovni šoli pod mentorstvom akad. slikarke mag. Nike Zupančič in v Delavnicah grafičnega oblikovanja mag. Nine Malovrh. Pester izbor študijskih risb z ogljem in svinčnikom ter velika barvna študija kopije Rafaelove Atenske šole sta nam odstrla delček tega, kar so dijaki ustvarili in v čemer vse so se urili v preteklem letu v Likovni šoli. Mladi grafični oblikovalci pa so nam pokazali, kako uspešno so osvojili že kar precej poglavij grafičnega oblikovanja, saj so uresničili celo nekaj oblikovalskih projektov za konkretne naročnike – in izostale niso niti nagrade.